

Олон Улсын
Хөдөлмөрийн
Байгууллага

МОНГОЛЫН АЖИЛ ОЛГОГЧ
ЭЗДИЙН НЭГДСЭН ХОЛБОО

БИЗНЕСЭЭ АЛБАН ЁСООР ЭРХЭЛЬЕ

СУРАЛЦАГЧИЙН ГАРЫН АВЛАГА

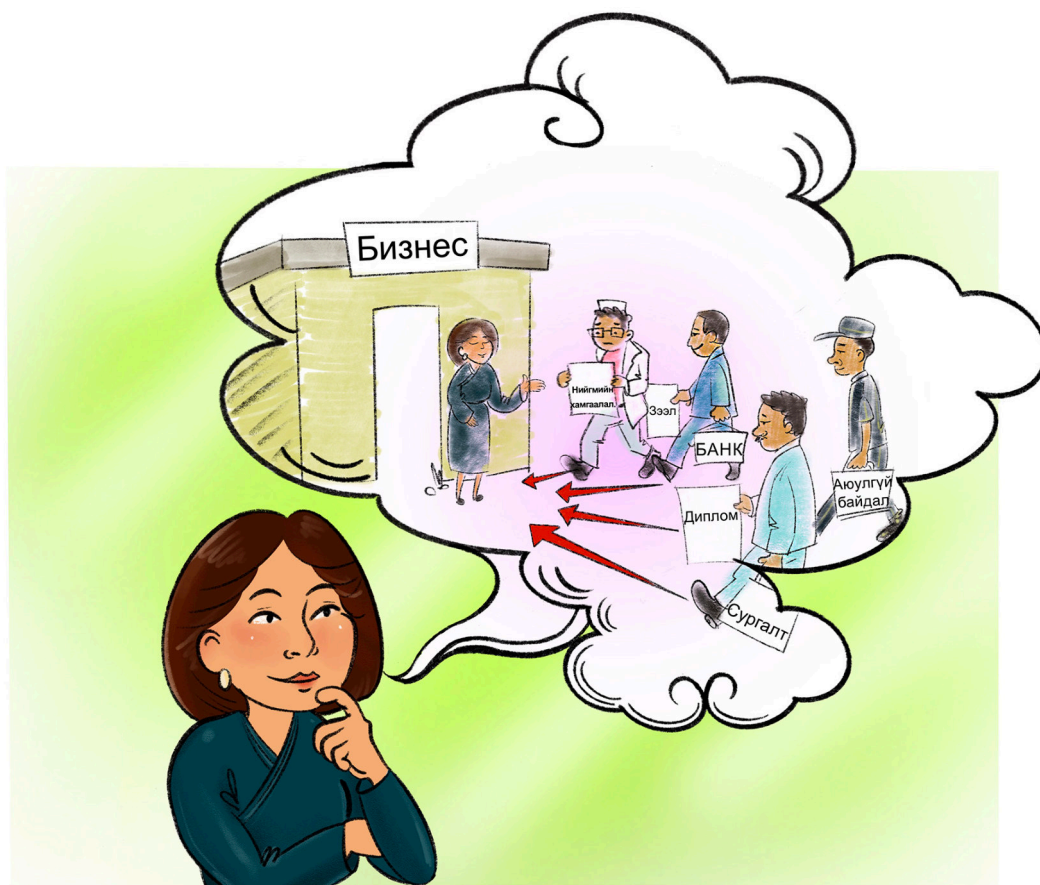
Олон Улсын
Хөдөлмөрийн
Байгууллага

МОНГОЛЫН АЖИЛ ОЛГОГЧ
ЭЗДИЙН НЭГДСЭН ХОЛБОО

БИЗНЕСЭЭ АЛБАН ЁСООР ЭРХЭЛЬЕ

СУРАЛЦАГЧИЙН ГАРЫН АВЛАГА

Улаанбаатар хот

2024 он

► АГУУЛГА

ГАРЫН АВЛАГА ЮУНЫ ТУХАЙ ВЭ?	7
ГАРЫН АВЛАГЫГ ХЭНД ЗОРИУЛСАН БЭ?	7
СУРГАЛТААС ТА ЮУ ОЛЖ МЭДЭХ ВЭ?	7
НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ: АЛБАН ЁСООР БИЗНЕС ЭРХЛЭХ ТУХАЙ ЕРӨНХИЙ ОЙЛГОЛТ	8
СЭДЭВ 1: БИЗНЕСЭЭ АЛБАН ЁСООР ЭРХЛЭХ ГЭЖ ЮУ ГЭСЭН ҮГ ВЭ?	9
СЭДЭВ 2: БИЗНЕСЭЭ АЛБАН ЁСООР ЭРХЛЭХ НЬ ЯАГААД ЧУХАЛ ВЭ?	10
СЭДЭВ 3: БИЗНЕСЭЭ АЛБАН ЁСООР ЭРХЛЭХЭД ЯМАР БЭРХШЭЭЛ ТУЛГАРДАГ ВЭ?	12
ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ: БИЗНЕСЭЭ АЛБАН ЁСООР ЭРХЛЭХ ҮЙЛ ЯВЦ	15
СЭДЭВ 1: БИЗНЕСЭЭ БҮРТГҮҮЛЭХ	16
БИ ЮУ ОЙЛГОХ ЁСТОЙ ВЭ?	16
МОНГОЛ УЛСАД ХЭРХЭН ХЭРЭГЖДЭГ ВЭ?	19
ЗӨВЛӨГӨӨ	21
СЭДЭВ 2: НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛ	22
БИ ЮУ ОЙЛГОХ ЁСТОЙ ВЭ?	22
МОНГОЛ УЛСАД ХЭРХЭН ХЭРЭГЖДЭГ ВЭ?	24
ЗӨВЛӨГӨӨ	25
СЭДЭВ 3: ТАТВАРЫН БҮРТГЭЛ	26
БИ ЮУ ОЙЛГОХ ЁСТОЙ ВЭ?	26
МОНГОЛ УЛСАД ХЭРХЭН ХЭРЭГЖДЭГ ВЭ?	28
ЗӨВЛӨГӨӨ	31
СЭДЭВ 4: НИЙГМИЙН ХАМГААЛЛЫН АСУУДЛУУД	32
БИ ЮУ ОЙЛГОХ ЁСТОЙ ВЭ?	32
МОНГОЛ УЛСАД ХЭРХЭН ХЭРЭГЖДЭГ ВЭ?	34
ЗӨВЛӨГӨӨ	38
СЭДЭВ 5: ХӨДӨЛМӨРИЙН ХАРИЛЦАА, ЗОХИСТОЙ ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТ	39
БИ ЮУ ОЙЛГОХ ЁСТОЙ ВЭ?	39
МОНГОЛ УЛСАД ХЭРХЭН ХЭРЭГЖДЭГ ВЭ?	40
ЗӨВЛӨГӨӨ	42
СЭДЭВ 6: ТУСГАЙ ШААРДЛАГУУД	43
БИ ЮУ ОЙЛГОХ ЁСТОЙ ВЭ?	43
МОНГОЛ УЛСАД ХЭРХЭН ХЭРЭГЖДЭГ ВЭ?	43
ЗӨВЛӨГӨӨ	44
ДАСГАЛ АЖИЛ	46
БҮЛЭГ 1: БИЗНЕСЭЭ АЛБАН ЁСООР ЭРХЛЭХЭД АНХААРАХ ЗҮЙЛС	46
СЭДЭВ 1. БИЗНЕСЭЭ АЛБАН ЁСООР ЭРХЛЭХ ГЭЖ ЮУ ГЭСЭН ҮГ ВЭ?	46
СЭДЭВ 2 ба 3. БИЗНЕСЭЭ АЛБАЖУУЛСНААР ҮҮСЭХ ДАВУУ ТАЛ БА СОРИЛТУУД	47
БҮЛЭГ 2: АЛБАЖУУЛАХЫН ТУЛД ТА ЮУ ХИЙХ ЁСТОЙ ВЭ?	49
СЭДЭВ 1: БИЗНЕСЭЭ БҮРТГҮҮЛЖ, АЖ АХУЙ ЭРХЛЭХ ХЭЛБЭРЭЭ СОНГОХ	49
СЭДЭВ 2: НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛ	50
СЭДЭВ 3: ТАТВАРЫН БҮРТГЭЛ	50
СЭДЭВ 4: НИЙГМИЙН ДААТГАЛД ХАМРАГДАХ	51
СЭДЭВ 5: ХӨДӨЛМӨРИЙН ХАРИЛЦАА, ЗОХИСТОЙ ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТ	52
СЭДЭВ 6: ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА ЯВУУЛАХАД ШААРДЛАГАТАЙ ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛҮҮД	53
ӨӨРИЙН ҮНЭЛГЭЭНИЙ ХҮСНЭГТ	55
МИНИЙ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	56
ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ: БИЧИГ БАРИМТУУД	57

ГАРЫН АВЛАГА ЮУНЫ ТУХАЙ ВЭ?

Дэлхийн улс орны Засгийн газрууд хувийн хэвшлийн бизнес эрхлэгчдийн үйл ажиллагааны цар хүрээ, түвшнээс үл хамааран тэднийг дэмжсэн орчин нөхцөлийг бүрдүүлэх арга хэмжээг авч хэрэгжүүлдэг. Гэсэн хэдий ч өнөөдөр улс орнууд бизнесээ албан ёсоор бүртгүүлэх, өөрсдийн болон ажилчдынхаа ажиллах таатай нөхцөлийг бүрдүүлэх, ажилтнуудынхаа сайн сайхан байдлыг хангахад чиглэсэн арга хэмжээ авах талаар ойлголтгүй олон тооны бизнес эрхлэгчид байсаар байна. Ийм хэлбэрээр бизнес эрхэлдэг аж ахуйн нэгжийг албан бус бизнес эрхлэгч буюу албан бус үйл ажиллагаа эрхлэгчид гэж нэрлэдэг. КОВИД-19 цар тахал зэрэг хямралаас үүдэх хүндрэлээс сэргийлэхийн тулд Засгийн газрууд бизнес эрхлэгчдийг дэмжих тусгай арга хэмжээнүүд авч хэрэгжүүлдэг боловч албан ёсоор бүртгэлгүй албан бус үйл ажиллагаа эрхлэгчдэд ийм дэмжлэгт хамрагдах боломж хязгаарлагдмал байдаг. Иймээс бизнесээ албан ёсоор эрхлэх нь бичил болон жижиг бизнес эрхлэгчдэд чухал төдий биш, харин зайлшгүй хэрэгцээтэй гэж үзэх ёстой.

Иймд төрийн болон орон нутгийн түвшинд албан ёсоор хүлээн зөвшөөрөгдсөн хуулийн этгээд болж бизнесийн үйл ажиллагаагаа эрхлэхийн тулд зохион байгуулалттай арга барилыг ашиглан, бизнесээ албан ёсны болгоход энэхүү гарын авлага туслах болно.

ГАРЫН АВЛАГЫГ ХЭНД ЗОРИУЛСАН БЭ?

Энэхүү гарын авлага нь манай улсын холбогдох хууль тогтоомж, дүрэм журам, шаардлагын дагуу албан ёсоор бизнес эрхлэх хүсэлтэй бизнес эрхлэгчдэд зориулагдсан. Түүнчлэн бизнес эрхэлж байгаа хэдий ч хууль тогтоомжийн дагуу хуулийн этгээдээр бүртгүүлээгүй, цаашид албан бус үйл ажиллагаа явуулахад тулгардаг саад бэрхшээлээс зайлсхийж, албан бизнес эрхлэхийн давуу талуудыг хүртэхийн тулд албан бусаас албан салбарт шилжих хүсэлтэй бизнес эрхлэгчдэд зориулагдсан болно.

СУРГАЛТААС ТА ЮУ ОЛЖ МЭДЭХ ВЭ?

Сургалтын дараа Та дараах мэдлэг, ойлголттой болсон байна. Үүнд:

- Бизнесээ албан ёсоор эрхлэхтэй холбоотой онцлог шинжүүдийг тодорхойлох;
- Бизнесээ албан ёсоор эрхлэх ашиг тусын талаар ойлгож мэдэх;
- Бизнесээ албажуулах үйл явцтай холбоотой бэрхшээлээ тодорхойлох;
- Бизнесээ албажуулах үйл явц, алхмуудыг ойлгож мэдэх;
- Бизнесээ албажуулах арга замаа тодорхойлох;
- Хууль эрх зүйн шаардлага, захиргааны үе шатуудтай танилцах;
- Албажуулах үйл явцад хамаарах байгууллагууд болон дүрэм журмыг дагаж мөрдөхөд тэдгээр байгууллагуудаас хэрхэн яаж тусламж авахаа мэдсэн байх;
- Албажуулах үе шатаа зөв үнэлж, учирч болох бэрхшээлийг хэрхэн зохицуулах талаар ойлголттой болсон байх.

ГАРЫН АВЛАГЫГ ХЭРХЭН АШИГЛАХ ВЭ?

Суралцагчийн гарын авлага нь танд дараах мэдээллийг өгнө.

- Гарын авлагыг ойлгоход дөхөм болгох үүднээс холбогдох нэр томьёо, тодорхойлолтууд;
- Албажуулах үйл явц, үе шат бүрийн ач холбогдлын талаарх мэдээлэл;
- Албажуулах үйл явц бүрийн ашиг тусын талаарх мэдээлэл;
- Сэдэв бүрт хамаарах жишээ, сургамжийг шигтгээ байдлаар оруулсан;
- Албажуулах, албан ёсоор бизнес эрхлэхэд хамаарах байгууллагуудын жагсаалт;
- Сурсан мэдлэгээ өөрийн онцлогт тохируулан хэрэгжүүлэхэд туслах эх сурвалжууд;

Монголын ажил олгогч эздийн нэгдсэн холбоо

📍 Union building оффис Б корпус 1505
Сүхбаатар дүүрэг, 1-р хороо
Улаанбаатар хот 14230, Монгол улс

☎ 976 1325635

🌐 www.monef.mn

✉ monef@monef.mn

"Харшпресс" ХХК-д эхийг бэлтгэж, хэвлэв.

ISBN 978-9919-0-3830-4